

Hoefbevangenheid

Hoefslag bracht de afgelopen drie jaar in samenwerking met Helicon opleiding NHB Deurne maandelijks een artikel over het paard en zijn gezondheid. In deze serie werden de bekendste problemen en kwalen van het paard behandeld. In deze laatste aflevering bespreken we hoefbevangenheid. Volgende maand start Deurne de serie paard en management, over management van het wedstrijdpaard.

Tekst: Chris Oomen | Foto's: dr. M. Sloet, Faculteit Diergeneeskunde

Hoefbevangenheid is een zeer pijnlijke ziekte met vaak een slechte prognose. Er treden veranderingen op in de wandlederhuid van de hoeven. De wandlederhuid is vergelijkbaar met het nagelbed van de mens: het is de verbinding tussen nagel (= hoef) en het vingerkootje (= hoefbeen). Deze wandlederhuid kan aangetast worden doordat bepaalde stoffen, die elders in het lichaam zijn ontstaan, via het bloed in de hoeven terechtkomen. Daar veroorzaken ze een reactie waardoor de lagen van de wandlederhuid van elkaar loslaten. Gevolg hiervan is dat het hoefbeen niet meer goed aan de hoornwand vastzit. Dit op zich is al heel pijnlijk. Het wordt nog erger als het hoefbeen gaan kantelen of zakken en zelfs door de zool heen prikt. Als het zover komt, wordt de kans op genezing erg klein. In Nederland vinden we doorgaans dat dieren 'die door de zool gezakt zijn' geëuthanaseerd moeten worden. Echter, ook in minder ernstige gevallen zal het paard blijvende gevolgen van het kantelen of zakken van het hoefbeen kunnen houden, zoals kort of zelfs kreupel lopen. Daarbij krijgen dieren die eenmaal hoefbevangen zijn geweest, gemakkelijk een volgende aanval.

Symptomen

Je paard staat plotseling stijf in de wei of op stal. Meestal staan daarbij de voorbenen gestrekt naar voren, omdat hoefbevangenheid veel vaker in de voorbenen dan in de achterbenen optreedt. Door het gewicht naar achteren te brengen, ontlast het dier zijn voorvoeten. De aangetaste hoeven zijn warm en drukpijnlijk. In ernstige gevallen zal het paard geen 'voetje' meer willen geven. Dan wordt namelijk de druk op het andere voorbeen nog groter. Het paard heeft veel pijn en weet niet of hij wil liggen of moet blijven staan. In het acute stadium is de diagnose meestal niet erg moeilijk te stellen. In een meer chronisch stadium is vaak een röntgenopname nodig om de ernst van de kanteling of het zakken van het hoefbeen te kunnen vaststellen.

Oorzaak

Hoe komt het paard aan die ontstekingsstoffen? Het zijn geen virussen of bacteriën, maar zogenaamde ontstekingsmediatoren. Die ontstaan bijvoorbeeld bij ernstige overvoeding, als het paard in het voorjaar in een volle wei komt. Er werd gedacht dat eiwitten in het gras hoefbevangenheid veroorzaakten, maar er is inmiddels bekend dat fructanen (bepaalde suikerverbindingen) de boosdoeners zijn. Deze fructanen veranderen de bacteriesamenstelling in de dikke en de blinde darm, waardoor die 'slechte' ontstekingsmediatoren ontstaan.

Andere mogelijke oorzaken van plotselinge hoefbevangenheid zijn:

- een paard ontsnapt uit zijn stal en verorbert de hele krachtvoorraad (ook hier wordt door overmaat van gemakkelijk verteerbaar voer de bacterie-samenstelling van de dikke en de blinde darm aangetast)
- een merrie blijft aan de nageboorte staan (daarbij komen ontstekingsmediatoren vrij)
- heftige diarree of koliek (hierbij kunnen ontstekingsmediatoren ontstaan)
- ernstige kreupelheid van één been;

de andere voet wordt dan overbelast (met name in de wandlederhuid) en kan hoefbevangenheid gaan vertonen

- langdurig werken op de harde weg kan ook tot locale overbelasting in de wandlederhuid leiden
- bepaalde medicijnen (met name van corticosteroiden is bekend dat deze hoefbevangenheid kunnen opwekken; dit risico bestaat vooral bij preparaten met een lange werking, omdat dan het normale dagnachtritme in de corticosteroid-spiegel van het paard wordt verstoord).

Behandeling

Als je denkt dat je paard hoefbevangen is, moet je meteen de dierenarts bellen. Deze probeert direct de oorzaak te achterhalen om zo tot een gepaste behandeling te komen. In eerste instantie zal de dierenarts proberen de oorzaak te behandelen (bijv. **de baarmoeder spoelen, of de diarree behandelen**). Het dier krijgt **pijnstillers** en vaak ook een **ontstollingsmiddel** om eventuele verdere aantasting van kleine bloedvaten in de ondervoet te vermijden. Daarna is het zaak ervoor te zorgen dat het paard zo weinig mogelijk nadeel van de hoefbevangenheid ondervindt. Als het paard beslagen is, worden de **hoefijzers afgenomen**. De hoeven worden in **natte verbanden** gezet. Hierdoor worden de hoeven gekoeld om de ontsteking te bestrijden en wordt het hoorn van de hoeven zachter. Op deze manier geeft de zool wat mee, mocht het hoefbeen kantelen. Bovendien kunnen er zo geen ontstekingen in de zool ontstaan door kneuzingen van het hoefbeen. Heel belangrijk: laat een hoefbevangen paard **niet bewegen** en geef hem de kans zoveel mogelijk te **liggen**. Het beste een grote box waarin de helft van de bodem bij de voerbak bedekt wordt met nat zand en de andere helft met een **dik strobed**. Het paard staat dan in **nat zand** te eten en kan vervolgens in het stro gaan liggen. Verder moet je een dergelijke patiënt **geen 'rijk' voedsel** geven; dus

Een geval van ernstige hoefbevangenheid: het hoefbeen is duidelijk gekanteld (met dank aan de Veterinaire Diagnostische Beeldvorming).

géén krachtvoer, weidegang en onnodige tussendoortjes. Natuurlijk moet het paard wel blijven eten; geef hem dan **grof-stengelig ruwvoer**.

Houdt de hoefbevangenheid langer aan, dan kan de hoefsmid de hoefwand in de toon dun raspen, zodat de druk van de wandlederhuid wordt weggenomen. Door een hoefijzer achterstevoren onder de hoeven slaan met een opvulling, kan het paard zijn gewicht door de (minder aangetaste) achterste hoefhelft laten dragen.

Paarden die hoefbevangen zijn geweest, blijven vaak last houden van een afwijkende hoorn groei aan de hoeven; ze groeien harder dan normaal, de toonwand groeit meer naar voren dan naar onderen en de verzenen worden steiler. Daarom zullen zulke paarden regelmatig bekapt moeten worden.

Omdat de zool wat is doorgezakt, zal het paard, als het op de harde weg moet lopen, meestal hoefijzers met een lederen zool nodig hebben. Hierdoor wordt de hoornzool beschermd. Op deze manier kan een paard dat hoefbevangen is geweest, toch nog recreatief worden gebruikt. |